

Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип
С. Македонија

Воронешки државен универзитет
Русија

Университет имени Гоце Делчева,
г. Штип, С. Македония

Воронежский государственный университет
Россия

Goce Delcev University in Stip,
N. Macedonia

Voronezh State University
Russia

Петта меѓународна научна конференција

Пятая международная научная конференция

Fifth International Scientific Conference

ФИЛКО FILKO

ФИЛОЛОГИЈА, КУЛТУРА И ОБРАЗОВАНИЕ

ФИЛОЛОГИЈА, КУЛТУРА И ОБРАЗОВАНИЕ

PHILOLOGY, CULTURE AND EDUCATION

ЗБОРНИК НА ТРУДОВИ
СБОРНИК СТАТЕЙ
CONFERENCE PROCEEDINGS

8-9 октомври 2020 / 8-9 октябрия 2020 / 8-9 October 2020

Штип

Штип

Stip

Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип
С. Македонија
Универзитет имени Гоце Делчева, г. Штип,
С. Македонија
Goce Delcev University in Stip,
N. Macedonia

Воронешки државен универзитет
Русија
Воронежский государственный университет
Россия
Voronezh State University
Russia

Петта меѓународна научна конференција

Пятая международная научная конференция

Fifth International Scientific Conference

**ФИЛКО
FILKO**

ФИЛОЛОГИЈА, КУЛТУРА И ОБРАЗОВАНИЕ

ФИЛОЛОГИЯ, КУЛЬТУРА И ОБРАЗОВАНИЕ

PHILOLOGY, CULTURE AND EDUCATION

**ЗБОРНИК НА ТРУДОВИ
СБОРНИК СТАТЕЙ
CONFERENCE PROCEEDINGS**

8-9 октомври 2020 | 8-9 октябрия 2020 | 8-9 October 2020

Штип

Штип

Stip

ЗБОРНИК НА ТРУДОВИ
СБОРНИК СТАТЕЙ
CONFERENCE PROCEEDINGS

ФИЛКО
FILKO

Јазично уредување

Даница Атанасовска-Гаврилова (македонски јазик)
Марјана Розенфелд (руски јазик)
Билјана Иванова (англиски јазик)
Снежана Кирова (англиски јазик)
Татјана Уланска (англиски јазик)

Техничко уредување

Костадин Голаков
Наташа Сараfoва
Ирина Аржанова
Кире Зафиров

Адреса на организацискиот комитет:

Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип

Филолошки факултет

ул. „Крсте Мисирков“ бр. 10-А

Пош. фах 201, Штип - 2000, Р. Македонија

Воронешки државен универзитет

Филолошки факултет

г. Воронеж, пл. Ленина, 10, корпус 2, к. 34, Русија

CIP - Каталогизација во публикација
Национална и универзитетска библиотека “Св. Климент Охридски”, Скопје
316.7(062)

МЕЃУНАРОДНА научна конференција филологија, култура и образование (5 ;
2020 ; Штип)

Зборник на трудови / Петта меѓународна научна конференција ФИЛКО
филологија, култура и образование, 8-9 октомври 2020, Штип = Сборник
статей / Пятая международная научная конференция ФИЛКО филология,
культура и образование, 8-9 октября 2020, Штип = Conference proceedings
/ Fifth International scientific conference FILKO philology, culture and
education, 8-9 October 2020, Stip. - Штип : Универзитет “Гоце Делчев”,
2021. - 465 стр. ; 21 см

Трудови на мак., рус. и англ. јазик. - Библиографија кон трудовите

ISBN 978-608-244-787-2

1. Напор. ств. насл.

а) Културологија -- Собири

COBISS.MK-ID 52932613

ОРГАНИЗАЦИСКИ КОМИТЕТ

Драгана Кузмановска, Филолошки факултет при УГД
Жана Грачева, Филолошки факултет при ВГУ
Весна Коцева, Филолошки факултет при УГД
Татјана А. Тернова, Филолошки факултет при ВГУ
Виолета Димова, Филолошки факултет при УГД
Генадиј Ф. Ковалов, Филолошки факултет при ВГУ
Костадин Голаков, Филолошки факултет при УГД
Лариса В. Рибачева, Филолошки факултет при ВГУ

МЕЃУНАРОДЕН ПРОГРАМСКИ КОМИТЕТ

Виолета Димова (Македонија)
Даниела Коцева (Македонија)
Драгана Кузмановска (Македонија)
Ева Ѓорѓиевска (Македонија)
Марија Кусевска (Македонија)
Силвана Симоска (Македонија)
Татјана Стојановска Иванова (Македонија)
Лариса В. Рибачева (Русија)
Софија Алемпиевиќ (Русија)
Татјана А. Тернова (Русија)
Татјана Атанасоска (Австрија)
Олег Н. Фенчук (Белорусија)
Јулиа Дончева (Бугарија)
Билјана Мариќ (Босна и Херцеговина)
Душко Певуља (Босна и Херцеговина)
Волф Ошлис (Германија)
Волфганг Моч (Германија)
Габриела Б. Клајн (Италија)
Михал Ванке (Полска)
Мајкл Рокланд (САД)
Даниела Костадиновиќ (Србија)
Селена Станковиќ (Србија)
Тамара Валчиќ-Булиќ (Србија)
Ахмед Ѓуншен (Турција)
Неџати Демир (Турција)
Шерифе Сехер Ерол Чалџшкан (Турција)
Карин Руке-Брутен (Франција)
Танван Тонтат (Франција)
Марија Рејес Ферер (Шпанија)
Технички секретар
Нагаша Сарафова
Јована Караниќиќ-Јосимовска
Ирина Аржанова
Главен и одговорен уредник
Драгана Кузмановска

РЕДАКЦИОННЫЙ СОВЕТ

Драгана Кузмановска, Филологический факультет при УГД
Жанна Грачева, Филологический факультет при ВГУ
Весна Коцева, Филологический факультет при УГД
Татьяна А. Тернова, Филологический факультет при ВГУ
Виолета Димова, Филологический факультет при УГД
Геннадий Ф. Ковалев, Филологический факультет при ВГУ
Костадин Голаков, Филологический факультет при УГД
Лариса В. Рыбачева, Филологический факультет при ВГУ

МЕЖДУНАРОДНАЯ РЕДАКЦИОННАЯ КОЛЛЕГИЯ

Виолета Димова (Македония)
Даниела Коцева (Македония)
Драгана Кузмановска (Македония)
Ева Ѓергиевска (Македония)
Мария Кусевска (Македония)
Силвана Симоска (Македония)
Татјана Стојановска-Иванова (Македония)
Лариса В. Рыбачева (Россия)
Софья Алемпиевич (Россия)
Татјана А. Тернова (Россия)
Татјана Атанасоска (Австрия)
Олег Н. Фенчук (Беларусь)
Юлиа Дончева (Болгария)
Биљана Марич (Босния и Херцеговина)
Душко Певуля (Босния и Херцеговина)
Вольф Ошлис (Германия)
Волфганг Моч (Германия)
Мария Рейес Феррер (Испания)
Габриелла Б. Клейн (Италия)
Ева Бартос (Польша)
Михал Ванке (Польша)
Майкл Рокланд (США)
Даниела Костадинович (Сербия)
Селена Станкович (Сербия)
Тамара Валчич-Булич (Сербия)
Ахмед Гюншен (Турция)
Неджати Демир (Турция)
Шерифе Сехер Эрол Чалышкан (Турция)
Карин Рукэ-Брутэн (Франция)
Танван Тонтат (Франция)
Ученый секретарь
Нагаша Сарафова
Йована Караникич-Йосимовска
Ирина Аржанова

Главный редактор

Драгана Кузмановска

Языковая редакция

Даница Атанасовска-Гаврилова (македонский язык)

Марьяна Розенфельд (русский язык)

Бильяна Иванова (английский язык)

Снежана Кирова (английский язык)

Татьяна Уланска (английский язык)

Техническое редактирование

Костадин Голаков

Наташа Сарафова

Ирина Аржанова

Кире Зафиров

Адрес организационного комитета

Университет им. Гоце Делчева – Штип

Филологический факультет

ул. „Крсте Мисирков“ д. 10-А

Пош. фах 201, Штип - 2000, Р. Македония

Воронежский государственный университет

Филологический факультет

г. Воронеж, пл. Ленина, 10, корпус 2, к. 34, Россия

Э-почта: filko.conference@gmail.com

Веб-сайт: <http://js.ugd.edu.mk./index.php/fe>

EDITORIAL STAFF

Dragana Kuzmanovska, Faculty of Philology, UGD
Zhana Gracheva, Faculty of Philology, VGU
Svetlana Jakimovska, Faculty of Philology, UGD
Tatyana A. Ternova, Faculty of Philology, VGU
Violeta Dimova, Faculty of Philology, UGD
Genadiy F. Kovalyov, Faculty of Philology, VGU
Kostadin Golakov, Faculty of Philology, UGD
Larisa V. Rybatcheva, Faculty of Philology, VGU

INTERNATIONAL EDITORIAL BOARD

Daniela Koceva (Macedonia)
Dragana Kuzmanovska (Macedonia)
Eva Gjorgjievska (Macedonia)
Marija Kusevska (Macedonia)
Silvana Simoska (Macedonia)
Tatjana Stojanovska-Ivanova (Macedonia)
Violeta Dimova (Macedonia)
Larisa V. Rybatcheva (Russia)
Sofya Alempijevic (Russia)
Tatyana A. Ternova (Russia)
Tatjana Atanasoska (Austria)
Oleg N. Fenchuk (Belarus)
Yulia Doncheva (Bulgaria)
Biljana Maric (Bosnia and Herzegovina)
Dushko Pevulja (Bosnia and Herzegovina)
Wolf Ochlies (Germany)
Wolfgang Motch (Germany)
Gabiella B. Klein (Italy)
Ewa Bartos (Poland)
Michal Wanke (Poland)
Danijela Kostadinovic (Serbia)
Selena Stankovic (Serbia)
Tamara Valchic-Bulic (Serbia)
Maria Reyes Ferrer (Spain)
Ahmed Gunshen (Turkey)
Necati Demir (Turkey)
Şerife Seher Erol Çalışkan
Karine Rouquet-Brutin (France)
That Thanh-Vân Ton (France)
Michael Rockland (USA)

Conference secretary

Natasha Sarafova
Jovana Karanikic-Josimovska
Irina Arzhanova

Editor in Chief

Dragana Kuzmanovska

Language editor

Danica Atanasovska-Gavrilova (Macedonian)
Maryana Rozenfeld (Russian)
Biljana Ivanova (English)
Snezana Kirova (English)
Tatjana Ulanska (English)

Technical editing

Kostadin Golakov
Natasha Sarafova
Irina Arzhanova
Kire Zafirov

Address of the Organizational Committee

Goce Delcev University - Stip

Faculty of Philology

Krste Misirkov St. 10-A

PO Box 201, Stip - 2000, Republic of Macedonia

Voronezh State University

Faculty of Philology

10 pl. Lenina, Voronezh, 394006, Russia

E-mail: filko.conference@gmail.com

Web-site: <http://js.ugd.edu.mk./index.php/fe>

СОДРЖИНА / СОДЕРЖАНИЕ / CONTENT

1. Suzana R. Bunčić - ANDRIĆ'S EARLY STORIES WITH ELEMENTS OF ALLEGORY AND SATIRE	13
2. Катерина Видова - ГЛАГОЛСКИОТ ПРИЛОГ ВО УЛОГА НА ПРИЛОШКА ОПРЕДЕЛБА ВО МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК И НЕГОВИТЕ АНГЛИСКИ ПРЕВОДНИ ЕКВИВАЛЕНТИ	19
3. Ана Витанова - Рингачева - СОБИРАЧИТЕ НА МАКЕДОНСКОТО НАРОДНО ТВОРЕШТВО ОД ЦЕПЕНКОВ ДО ДЕНЕС (НА 100-ГОДИШНИНАТА ОД СМРТТА НА МАРКО ЦЕПЕНКОВ)	27
4. Бранка Гривчевска - МОДУЛАЦИЈАТА КАКО ПРЕВЕДУВАЧКА ПОСТАПКА ВО МАКЕДОНСКИОТ ПРЕВОД НА РОМАНОТ „ПАЛОМАР“ ОД ИТАЛО КАЛВИНО	33
5. Сашка Грујовска-Миланова - ИНТЕГРАЦИЈА НА ГЕРМАНИЗМИТЕ ВО МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК	43
6. Јованка Денкова - СОЦИЈАЛНИТЕ РАСКАЗИ НА АНТОН ПАВЛОВИЧ ЧЕХОВ И БОРИС БОЈАЦИСКИ	49
7. Марија Ѓорѓиева Димова - ИНТЕРДИСКУРЗИВНИТЕ ДИЈАЛОЗИ НА ЛИРИКАТА.....	57
8. Ивана Ѓорѓиева, Александар Нацов - ГАСТРОНОМСКИ КАРАКТЕРИСТИКИ НА ИСТОЧНИОТ РЕГИОН НА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА.....	69
9. Биљана Иванова, Драгана Кузмановска, Снежана Кирова ПРЕДНОСТИ ПРИ УЗУЧУВАЊЕТО НА СТРАНСКИ ЈАЗИК ОД НАЈМАЛА ВОЗРАСТ	75
10. Билјана Ивановска, Марија Кусевска, Цвета Мартиновска Банде ЈАЗИЧЕН КОРПУС НА МАКЕДОНСКИТЕ ИЗУЧУВАЧИ ПО АНГЛИСКИ И ГЕРМАНСКИ КАКО СТРАНСКИ ЈАЗИЦИ	79
11. Лела Ивановска - КРЕАТИВНОСТА ВО НАСТАВАТА ПО АНГЛИСКИ ЈАЗИК КАКО СТРАНСКИ ЈАЗИК	87
12. Natka Jankova Alagjovska - INTERCULTURAL COMMUNICATION CONGITION OF ENGLISH LANGUAGE TEACHERS IN OUR COUNTRY AND ABROAD	95
13. Сашка Јовановска - УСВОЈУВАЊЕ ВТОР ЈАЗИК- ПЕДАГОШКА ГРАМАТИКА	105
14. Луси Караниколова-Чочоровска - „ПРОСВЕТИТЕЛСТВОТО ВО ЈУЖНОСЛОВЕНСКИТЕ ЛИТЕРАТУРИ“ (ПРЕГЛЕД)	113
15. Карначук Ирина Јурьевна - ПОРЯДОК СЛОВ И ИНВЕРСИЈА КАК СПОСОБИ ВЪРАЖЕНИЯ ЕКСПРЕССИВНОСТИ	119
16. Милена Касапоска-Чадловска - ГРАМАТИКАТА ВО УЧЕБНИЦИТЕ ПО ФРАНЦУСКИ ЈАЗИК ЗА СРЕДНО ОБРАЗОВАНИЕ	123
17. Лидија Ковачева - ДЕМОНОЛОШКИТЕ ПРЕТСТАВИ КАЈ АСИРЦИТЕ И БАБИЛОНЦИТЕ	133
18. Славчо Ковилоски - ПРОТОТИПИ НА ЖЕНСКИ ЛИКОВИ ВО МАКЕДОНСКАТА КНИЖЕВНОСТ И ФОЛКЛОРОТ ОД XIX ВЕК	141
19. Весна Кожинкова - РЕФЕРЕНЦИЈАЛНОСТА ВО РОМАНОТ „МЕМОАРИТЕ НА АЛБЕРТ АЛНШТАН“ ОД КИРЕ ИЛИЕВСКИ.....	149

20. Кристина Костова, Марија Крстева, Наталија Попзарјева, Крсте Илиев, Драган Донеv - ДРАМАТА ВО СРЕДЕН ВЕК КАКО ОСНОВА ЗА ОЗНАЧУВАЊЕ НА КУЛТУРНИОТ ИДЕНТИТЕТ ВО АНГЛИЈА	155
21. Мирјана Коцалева, Александра Стојанова, Билјана Златановска, Наташа Стојковиќ - ПРИМЕНА НА РАЗЛИЧНИ МЕТОДИ НА УЧЕЊЕ НА ИНФОРМАТИЧКИТЕ ПРЕДМЕТИ	163
22. Весна Коцева - ГЛАВНИ КАРАКТЕРИСТИКИ НА КОМУНИКАТИВНИОТ ПРИСТАП	169
23. Весна Коцева, Марија Тодорова - ОСНОВНИ НАЧЕЛА НА ПРИРОДНИОТ ПРИСТАП НА КРЕШЕН И ТЕРЕЛ	177
24. Даниела Коцева, Шукрије Барути, Снежана Мирасчиева - ЈАЗИКОТ И ГОВОРОТ ВО ФУНКЦИЈА НА ОПШТЕСТВЕНА И ИНДИВИДУАЛНА АДАПТАЦИЈА	183
25. Даниела Коцева, Снежана Мирасчиева - РЕФЛЕКСИЈАТА НА ОДДЕЛНИ ТЕЛЕВИЗИСКИ СОДРЖИНИ И ПОЈАВАТА НА НАСИЛСТВО КАЈ ДЕЦАТА	191
26. Драгана Кузмановска, Лидија Ристова, Биљана Иванова МОЌТА НА ФРАЗЕОЛОГИЗМИТЕ ВО СВЕТОТ НА РЕКЛАМИТЕ	199
27. Marija Kusevska - WHERE DIRECTNESS AND INDIRECTNESS RESIDE	207
28. Лидија Лумпова - СООТНОШЕНИЕ ГОЛОСА АВТОРА И ГОЛОСОВ ГЕРОЕВ В ХУДОЖЕСТВЕННИХ СИСТЕМАХ ТОЛСТОГО И ДОСТОЕВСКОГО (НА МАТЕРИАЛЕ РОМАНА -ЭПОПЕИ Л.Н. ТОЛСТОГО «ВОЙНА И МИР», РОМАНОВ Ф.М. ДОСТОЕВСКОГО «ПРЕСТУПЛЕНИЕ И НАКАЗАНИЕ», «ИДИОТ», «БРАТЪЯ КАРАМАЗОВЫ»)	215
29. Ранко Младеноски - ХИПОТЕКСТОТ ВО ПОЕЗИЈАТА НА БЛАЖЕ КОНЕСКИ	223
30. К.А. Нагина - ТВОРЧЕСТВО Л.Н. ТОЛСТОГО В ПРОСТРАНСТВЕ СОВРЕМЕННОГО ФИЛОЛОГИЧЕСКОГО ОБРАЗОВАНИЯ	233
31. Георгий Недюрмагомедов - ФОРМИРОВАНИЕ МЕТАПРЕДМЕТНЫХ УМЕНИЙ УЧАЩИХСЯ ОСНОВНОЙ ШКОЛЫ В ПРОЦЕССЕ УЧЕБНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ	241
32. Першина Татьяна Ивановна - ОРГАНИЗАЦИЯ ПРОЕКТНО-ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ОБУЧАЮЩИХСЯ ПО ГЕОГРАФИИ	247
33. Мария Попова - РОЛЬ И ФУНКЦИИ МУЗЕЕВ В ФОРМИРОВАНИИ СОВРЕМЕННОГО ГУМАНИТАРИЯ	253
34. Vesna Prodanovska-Poposka - ACQUIRING PROPER PRONUNCIATION: AN OVERVIEW OF A SET OF EXERCISES FOR IMPROVING ENGLISH LONG /i:/ AND /u:/ VOWELS	259
35. Цветанка Ристова Магловска, Младен Мицевски ИСКУСТВЕНО УЧЕЊЕ КАКО АЛАТКА ЗА ИНСПИРИРАЊЕ НА УЧЕНИЦИТЕ ВО УГОСТИТЕЛСКОТО ОБРАЗОВАНИЕ	265
36. Петја Рогич, Драган Донеv - МИНАТИТЕ ВРЕМИЊА ВО БУГАРСКИОТ И МАКЕДОНСКИОТ ПРЕВОД НА „ВУЈКО ВАЊА“ ОД АНТОН ПАВЛОВИЧ ЧЕХОВ ВО ОДНОС НА МИНАТИТЕ ВРЕМИЊА ВО СРПСКИОТ ПРЕВОД	273

37. Наташа Сарафова - ВЛИЈАНИЕТО НА ГЛОБАЛИЗАЦИЈАТА И КУЛТУРНИТЕ ПОЛИТИКИ ВРЗ ВИДЛИВОСТА НА НАЦИОНАЛНИТЕ КНИЖЕВНОСТИ (Пример : Норвешка книжевност)	281
38. Наташа Сарафова, Марица Тасевска - АСПЕКТИ НА КНИЖЕВНИТЕ ИНДУСТРИИ ВО НОРВЕШКА	291
39. Simona Serafimovska - STRUCTURE OF THE ENGLISH LANGUAGE TEACHERS AT THE UNIVERSITIES IN THE REPUBLIC OF NORTH MACEDONIA	297
40. Елена Владимировна Сидорова - ЛОГИЧЕСКИЕ ОШИБКИ В ПИСЬМЕННЫХ РАБОТАХ УЧАЩИХСЯ	305
41. Александра Стојанова, Мирјана Коцалева, Наташа Стојковиќ, Билјана Златановска - ПРИМЕНА НА VARK МОДЕЛОТ ВО ПРОЦЕСОТ НА УЧЕЊЕ	311
42. Анета Стојановска-Стефанова, Марија Магдинчева-Шопова - ПРЕДИЗВИЦИТЕ ОД ПОЛИТИЧКАТА ГЛОБАЛИЗАЦИЈА ЗА ДРЖАВИТЕ	319
43. Aleksandra P. Taneska, Blagojka Zdravkovska-Adamova CREATING SYLLABUS AND DEVELOPING GRADING CRITERIA FOR MACEDONIAN LANGUAGE FOR PROFESSIONAL PURPOSES AT SEEU ACCORDING TO NEEDS BASED ANALYSIS	327
44. Ольга Тихонова - И.В. ГЁТЕ КАК КИНОПЕРСОНАЖ: К ПРОБЛЕМЕ ДИАЛОГА ЛИТЕРАТУРЫ И КИНО	337
45. Марија Тодорова, Весна Продановска-Попоска - ГЛАСОВНИТЕ СИСТЕМИ НА ШПАНСКИОТ И НА АНГЛИСКИОТ ЈАЗИК	345
46. Емилија Тодоровиќ - ОБРАЗОВАНИЕ И ПРАКТИКА: УЧЕЊЕ ПРЕКУ РАБОТА-НОВ КОНЦЕПТ ЗА ПРАКТИЧНА ОБУКА ВО ТЕХНИЧКОТО ОБРАЗОВАНИЕ	351
47. Elena Trajanovska, Maja Gjurovikj, Biljana Ivanova - STANDARDS-BASED EDUCATION IN ACHIEVING LANGUAGE INTEROPERABILITY	357
48. Nina S. Ćeklić - NARRATIVE-STYLISTIC FEATURES IN THE NOVEL LETTERS TO DANILO KIŠ BY FILIP GAJIĆ	365
49. Уљянова Марина Алексеевна - ГЕНДЕРНЫЕ ОСОБЕННОСТИ СЕМАНТИЧЕСКОЙ СТРУКТУРЫ СЛОВА ВЗГЛЯД	373
50. Славица Урумова-Марковска - ПРОСВЕТИТЕЛСКИОТ ЛИК НА СВ. КЛИМЕНТ ОХРИДСКИ ВО ПРЕДАНИЈАТА И ЛЕГЕНДИТЕ	383
51. С.Н. Филошкина, Ж.А. Борискина - АВТОР В ПУБЛИЦИСТИЧЕСКОМ ПРОИЗВЕДЕНИИ (НА МАТЕРИАЛЕ КНИГИ Г. ГРИНА “Getting to Know the General. The Story of an Involvement”, 1984.)	391
52. Наталија Хабарова - АНГЛИЙСКИЕ ЗАИМСТВОВАНИЯ В СРЕДСТВАХ МАССОВОЙ ИНФОРМАЦИИ	397
53. Ольга Швецова - ЯЗЫКОВЫЕ ОСОБЕННОСТИ «ПЕДАГОГИЧЕСКОЙ ПОЭМЫ» А.С. МАКАРЕНКО	407
54. Васко Шутаров - КУЛТУРА И КУЛТУРНА ДИПЛОМАТИЈА ВО ВРЕМЕ НА ПАНДЕМИЈА	415

МОДУЛАЦИЈАТА КАКО ПРЕВЕДУВАЧКА ПОСТАПКА ВО МАКЕДОНСКИОТ ПРЕВОД НА РОМАНОТ „ПАЛОМАР“ ОД ИТАЛО КАЛВИНО

м-р Бранка Гривчевска,
Филолошки факултет „Блаже Конески“-Скопје,
grivbra@gmail.com

Апстракт

Предмет на трудот е анализа на македонскиот превод на романот „Паломар“ од италијанскиот писател Итало Калвино во издание на македонската издавачка куќа Гурѓа и во исклучителен превод на проф. д-р Радица Никодиновска. Поаѓајќи од поделбата на Вине и Делберне, ќе пристапиме кон детална традуктолошка анализа на македонскиот превод на романот, ќе се обидеме да ги идентификуваме и класифицираме преведувачките техники кои се применети. Особен акцент ќе ставиме на преведувачката техника модулација како една од доминантните техники. Модулацијата или приближен превод е промена на формата на пораката како резултат на промена на гледиштето. Ќе ги објасниме термините задолжителна или лексикализирана модулација и факултативна или слободна модулација. Ќе одговориме на прашањата кои реторички фигури се застапени кај оваа преведувачка техника и преку анализа на примерите ќе ги прикажеме видовите модулација присутни во македонскиот превод: апстрактно за конкретно, експлицитна модулација, причина за последица, супстанца за предмет, дел за целина, еден дел за друг, простор наместо време, интервали и граници, промена на симбол и модулација затврдната со употреба-клишеа, идиоматски изрази.

Клучни зборови: *преведувачки техники, модулација, видови модулација, реторички фигури*

Преведувањето е сложена човекова активност. Преведувањето подразбира замена на текст од изворниот јазик со текст од јазикот-цел који има еднаква вредност. Тоа се состои од постепено заменување на дел по дел од оригиналниот текст, сè со цел да се дојде до соодветен негов еквивалент во јазикот-цел. За Уртадо преведувањето е процес на интерпретација и комуникација со цел еден текст од еден општествен контекст, да се преформулира во друг текст, сместен во друг општествен контекст. Еко пак вели дека преведувањето значи „да се каже односно да се пренесе еден јазичен израз од еден јазик на друг“. Го потенцира терминот „скоро“ бидејќи смета дека не е можно сè да сè пренесе. Што значи да се каже истото нешто, како можеме да го определеме тоа? Да се каже истото нешто подразбира процес на преговори/договори имајќи го предвид фактот дека за да постигнеме одредена цел, мора да се откажеме од нешто друго и на крај сите страни вклучени во тој процес треба да излезат задоволни и да разберат дека не може сè да се има. Тој го објаснува и терминот верност со кој преведувачот мора да тежнее да ја достигне целта на текстот, а не на авторот.

Калвино, авторот на романот „Паломар“, предмет на анализа на овој труд, смета дека преведувањето е вистински начин на читање на едно дело. Калвино тврди дека јазикот со својот тон, печат и живот, содржина и форма, одлучуваат дали ќе го задржи или не вниманието на читателот. Тој гледа на преведувањето како на сложен процес, а преведувачот вечно ќе се соочува со бројни проблеми, независно од јазикот на авторот. Смета дека само размислување за превод на сопствениот текст и разговор со преведувачот е вистинскиот начин за читање и разбирање на самиот себе, на она што е напишано и зошто е така напишано. За Калвино покрај одличното познавање на двата јазика, преведувачот мора да го познава и духот на двата јазика за да ја пренесе нивната тајна суштина. Преведувањето е замена на едно нешто со друго кое има еднаква вредност или е еквивалентно на она првото. Полемиците се водат околу прашањето што е она што се заменува? Дали е тоа комуникациска порака, текст или се јазични обрасци? Најважно е да постои еквиваленција помеѓу она што се заменува и она што заменува. Оттаму и еквиваленцијата станува фундаментален термин во преведувањето и тој не треба да се сфати ниту како однос помеѓу единици на два јазични состави или на нивни делови, ниту како претворање на изворниот текст во преведен текст, следејќи едноставни правила.

Постојат многу видови еквиваленција и тие се разгледуваат на различни рамништа. Најчесто анализирани видови еквиваленција се јазичната, парадигматската, стилистичка, формална, референцијална, прагматичка, динамичка и функционална. Јазичната или формална еквиваленција е на семантичко ниво, парадигматската е на граматичко ниво, а прагматичката е на ситуациски план. Формални кориспонденти се оние единици кои во метајазикот имаат ист назив и се еднакво дефинирани, како и единиците кои имаат иста семантичка структура, а заземаат различно место во составот на својот јазик. Битно да се напомене дека постои разлика помеѓу преводен еквивалент и формален еквивалент. Преводната еквиваленција е на ниво на комуникативен акт, а формалната на ниво на јазични единици на текст. Парадигматската еквиваленција е на граматичко ниво, односно доаѓа до замена на граматички елементи без притоа да дојде до замена на смислата на исказот. Стилистичката еквиваленција се труди да се пренесе пред сè стилот на изворниот текст, без притоа строго да се држиме до формалната точност. Семантичката еквиваленција е на план на зборови, не на пасуси и подразбира оригиналниот текст и неговиот еквивалент од јазикот-цел да имаат исто семантичко поле. Референцијалната еквиваленција се занимава со најпроблематичните моменти од преводот, односно реалиите, лексеми кои означуваат конкретни нешта, материјални нешта, карактеристични за дадена култура, а за кои нема соодветен еквивалент во културата-примател. Кај референцијалната еквиваленција оригиналот и преводот мора дасе однесуваат на иста тема и иста реалност. Прагматичката еквиваленција со чија помош преведувачот се труди да го предизвика кај читателот истиот ефект што го предизвикува оригиналниот текст кај својот читател. Перлокуциски ефект е терминот кој се воведува и го претставува резултатот или реакцијата што текстот ја поттикнува кај читателот. Принципот на еквивалентен ефект или еквивалентен одговор е основа на динамичката еквиваленција и тој ја претставува интенцијата од изворниот текст која текстот цел би требало да ја репродуцира колку што е можно поверно и со која читателот е адресат кој авторот на оригиналниот текст го поттикнува на одредени дејства.

На истиот тој начин и преводот треба да го поттикне истиот тој ефект кај своите читатели. Функционалната еквиваленција се занимава со превод на пословици и фразеолошки изрази, метафори и игри на зборови, т.е. преведувачот треба да ги најде елементите од јазикот-цел кои ја имаат истата функција која ја вршат елементите во појдовниот јазик.

Преведувачките постапки и стратегии се средства или алатки со кои преведувачот се служи при процесот на преведување за да вроди со јасен, разбирлив и добро структуриран превод. Тие му помагаат во разбирањето на смислата на оригиналниот текст и во изразувањето на смислата во јазикот цел, водејќи се од функцијата на тој текст во културата примател и мислејќи на примателот на пораката. Постапките за преведување всушност претставуваат еквиваленции анализирани од аспект на операција што преведувачот ја врши за време на процесот на преведување. Ќе се задржиме на поделбата на преведувачките постапки од Вине и Дарбелне кои предлагаат седум преведувачки постапки и тоа: заемка, калка, буквален превод, транспозиција, модулација, еквиваленција и адаптација. Тие ги подредуваат во зависност од нивниот степен на тешкотија. **Буквалниот превод** или како што се нарекува формална еквиваленција е преформулирање збор за збор на изворниот текст во јазикот-цел. При оваа постапка се води сметка само за јазичните врски и може да се примени само кога елементите имаат исто значење или на ниво на јазик или на дискурс. Пр. *Quando inizia il film?* - Кога започнува филмот. **Транскрипцијата** се применува кога имаме изрази, но понекогаш и цели реченици кои не се преведуваат, туку целосно се пренесуваат во изворниот јазик. При тоа се зема на заен збор од еден јазик и се пренесува во друг јазик без притоа да се преведе (Вине и Дарбелне го користат терминот заемка, а Њумарк транспозиција). Многу често преведувачите не ја користат оваа постапка стравувајќи да не бидат прогласени за некомпетентни, но тоа може од своја страна да доведе до губење на специфичноста. Тука спаѓаат и реалиите кои се спомнуваат во референцијалната еквиваленција и ги пренесуваат карактерните црти кои ги отсликуваат емблематичните предмети, поими, појави, типични за една култура или оригиналната култура и за кои не постојат соодветни кореспонденти во другите јазици и најчесто се пренесуваат непроменети во јазикот цел, секогаш придружени со објаснување. Транскрипцијата ги опфаќа проблемите поврзани со ономастиката. Таа се користи кога фонолошките системи на двата јазика се слични, во спротивно- не, бидејќе ќе се добијат имиња кои ќе бидат нечитливи во јазикот-цел. Пр.: *Palomar*-Паломар 5/9 (сопствена именка), *Marte*-Марс 38/49 (име на планета), *Regolo*-Регулус 38/49 (име на најсјајната ѕвезда од ѕвездието Лав (Leo))¹. При транскрипцијата преведувачот треба да внимава дали се работи за имиња кои се веќе регистрирани во речниците. Заемките и калките се сметаат за подвид на транскрипцијата. **Заемката** опфаќа позајмување или користење на термин од изворниот јазик во јазикот-цел. Употребата на заемките ги пополнува празнините при преводот и со нејзината употреба се дава стилско обележје. Пр.: *scotte di nylon* - најлонски јажиња 17/23 (Nylon е англиска заемка која е навлезена во италијанскиот јазик со која се означува име на материјал), *Charcuterie*-Charcuterie 69/83 (заемка од францускиот од гастрономијата и во оригиналниот текст и во преводот стои истиот термин ,се

¹ Наведените примери се од романот Паломар

работи за продавница во која се продаваат преработени месни производи). **Калката** се состои од земање синтагма од изворниот јазик и нејзино буквално преведување во текстот-цел, воведувајќи на овој начин нов невообичаен израз во текстот-цел. Оваа постапка се применува кога не е можно да се создаде нов збор или да се пронајде вистинскиот збор во јазикот-цел. Пр.: *Il Muro dei Serpenti*-Змискиот ѕид 99/118 (локалитет во Мексико), *Ventaglio di salmone*-Ладала од лосос 70/84 (име на француско јадење). **Транспозиција** е преведувачка постапка при која доаѓа до синтаксичко парафразирање на термини од изворниот текст во текстот-цел, притоа водејќи сметка да не дојде до семантичко поместување. Промените во синтаксичката структура се дозволени, она на што особено треба да се внимава е да нема промена на смислата и да се задржи стилот на изворниот текст. Се работи за многу застапена преведувачка постапка. Пр: *Il signor Palomar è in piedi sulla riva e guarda un'onda*.-Господин Паломар **стои** на брегот и гледа еден бран. 6/9 (им./гл. - веќе регистрирано во речниците), *Non sta contemplando, perché per la contemplazione...*-Не **набљудува** зашто за набљудување... (Перифрастична констр./сег.време), *Infine non sono le "onde" che lui intende guardare,...*-Впрочем, **тој нема намера да ги гледа „брановите“** 6/9 (промена на ред на зборови). **Адаптацијата** е постапка при која една ситуација од изворниот јазик се адаптира во друга од јазикот-цел. Се користи кога во јазикот-цел не постои таква ситуација или кога не одговара на обичаите на примачите на пораката. Се работи за слободно преведување при кое преведувачот може да заменува, да додава одредени елементи за да ја постигне својата цел и пораката да му биде поблиска на примачот. Се сретнува во четири области и тоа материјален живот, религија, општествен живот и јазична култура. Пр.: *Slack! Slack!*-Цак! Цак! 21/28 (ономатопеја, звукот што се произведува при ударот на оклопите на желките, *Scìò! Scìò!* – Иш! Иш! 53/65 (ономатопеја, звук со кој се бркаат птиците). **Модулацијата** или приближен превод подразбира промена на пораката како резултат на промена на гледиштето. Преведената порака мора да биде во согласност со духот и обичаите на јазикот-цел. Разликуваме задолжителна (лексикализирана) и факултативна (слободна) модулација. Кога една модулација е регистрирана во речниците се дефинира како лексикализирана модулација и таа мора да се применува заради зачестеноста во употребата и степенот на прифатливост. Пр. *Capro espiatorio* – жртвено јагне. Кај лексикализираната модулација се работи за затврднати изрази што ги има и во двата јазика на лексичко ниво и кои се во употреба. Тие се сраснати во културата и во традицијата на едно општество и содржат ситуации кои се врежани во меморијата на читателот на преводот. Ова е случајот за метонимија што содржи метафора и што ни помага да добиеме поверно пренесување на оригиналното значење. Тука спаѓаат и примери кога е можен избор на повеќе глаголи кои соодветствуваат со именката и го доловуваат истото значење. Погоре веќе го наведовме примерот со „capro espiatorio“ или жртвено јагне, но она што мораме да го истакнеме е промената која се случила при преводот на македонски, имено „capro“ - јарецот од италијанскиот преминува во јагне во македонскиот јазик. Ова е израз кој е длабоко навлезен и врежан и во двата јазика и многу често се употребува, а потекнува од Библијата. Слободна или оригинална модулација или ad hoc модулација има задача да ги покрие празнините во јазикот-цел. Пр. *regole di ferro*- челични закони (во македонскиот превод имаме промена на материјалот, железото од италијанскиот јазик преминува во челик

на македонски, но ова е направено за да се потенцира уште повеќе цврстината на законите). Постојат неколку основни идеи врз кои се базира модулацијата, а тоа се: 1) инклузија изразена преку доменот што го опфаќа: спецификација и генерализација; 2) контраст што може да биде: позитивно-негативно, причина-последика, статично-динамично и живи суштества-неживи појави; 3) промена на состојба: димензии, насока, квантитативност за квалитативност, симболи и чувства. Модулацијата се употребува тогаш, кога со помош на другите преведувачки постапки се добива граматички коректен текст, но тој не соодветствува, не е идиоматски коректен и е конфузен. За да може да се употреби модулацијата нужно е добро познавање на механизмите на јазиците. Вине и Дарбелне велат дека модулацијата е преведувачка постапка која се базира на промена на гледиштето и ги подредуваат различните видови модулација врз основа на природата на различните ментални операции кои се случуваат. Некои видови модулација се тесно поврзани со реторичките фигури: метафора, метонимија, синегдоха, литота итн. Метонимија е промена од апстрактно кон контретно, промена на дел за целина е синегдоха, негација на спротивно е литота и промена на интервали или граници е металепса. Разликуваме неколку видови модулација: апстрактно за контретно, експликативна модулација, причина за последика, супстанца за предмет (средство за резултат), додавање елементи и проширување за да се добие појасен текст, дел за целина, еден дел за друг, претметнување, негативна форма наместо потврдна, премин активна-пасивна форма, простор наместо време, интервали и граници (време и простор), промена на симбол, модулација која е затврдната со употреба - клишеа, идиоматски изрази или идиотизми.

Примери за модулација од романот „Паломар“: *...appena si accorgerà che le immagini si ripetono saprò d'aver visto tutto quel che voleva vedere e potrà smettere.* - ...откако ќе увиди дека сликата се повторува, ќе му стане јасно дека го видел сето она што сакал да го види и ќе може да престане да набљудува. 6/10 (синегдоха множина за еднина); *Uomo nervoso che vive in un mondo frenetico e congestionato, il signor Palomar tende a ridurre le proprie relazioni col mondo esterno e per difendersi dalla nevrastenia generale cerca quanto più può di tenere le sue sensazioni sotto controllo.* - Господин Паломар, како нервозен човек кој живее во еден стресен и спобудален свет, се обидува да ги намали своите врски со надворешниот свет со цел да ги поштеди слабите нерви и што е можно повеќе да ги контролира своите чувства. 6/10 (транспозиција-промена на ред на зборови, инф./именка, модулација -парафразирање и промена на бројот на елементи во реченицата преку додавање или скратување); *La gobba dell'onda venendo avanti si alza in un punto più che altrove ed è lì che comincia a rimbocarsi di bianco.* - Врвот на бранот кој пристигнува се извишува во една точка повеќе отколку на друго место и токму на тоа место почнува да белее. 6/10 (La gobba dell'onda-ad hoc метафора (gobba - грпка на камила и оттаму се употребува за именување на највисоката точка или врвот на бранот), venendo avanti – транспозиција со деиктички прилози кои се испуштаат и чие значење се пренесува преку глаголот, rimbocarsi di bianco – ad hoc метафора, употребена со фигуративно значење); *Prendendo a modello il disegno delle onda, la spiaggia inoltra nell'acqua delle punte appena accennate che si prolungano in banchi di sabbia sommersi, come le correnti ne formano e dis fanno a ogni marea.* - Земјќи го за пример обликот на бранот, плажата носи во водата ситни песочни камчиња чии

едвај забележливи врвови се постилаат небаре подводни песочни дуни, онака како што водените струи ги обликуваат и ги разобличуваат со секој прилив и одлив. 7/12 (Il disegno delle onda-множина преведена со еднина-синегдоха. Во останатите случаи “punte”, “correnti” и „marea” се работи за лексички празнини, односно фондот на зборови на македонски е потесен и како резултат на тоа се јавува експлицитна модулација; *banchi di sabbia*-метафора, лексикализирана модулација, регистрирана во речниците); *Dunque per capire com'è fatta un'onda bisogna tener conto di queste spinte in direzione opposte che in una certa misura si controbilanciano e in certa misura si sommano...*- Значи, за да се сфати еден бран треба да се води сметка за тие потиснувања во спротивни насоки кои во извесна мера се во противтежа,...8/12 (испуштање на цел дел од реченица); ... *se egli tiene presente un quadrato diciamo di dieci metri di riva per dieci metri di mare...* ...- ако издвои да речеме еден квадрат од десет метри брег со десет метри море,...8/12 (семантичко поместување и промена на глаголот); ... *perché se per esempio lui considera come lato più distante da sè....* -... зашто доколку се земе за пример како најодалечена страна од себе...8/12 (промена на гледиштето и промена на лицето од 3 л. ед. се преминува на безлична форма); ...*innalzandosi nasconde ai suoi occhi tutto ciò che sta dietro;*...-...растејќи пред него крие од неговиот поглед сè што е назад... 8/13 (метонимија, замена по блискост, очи со поглед, *innalzandosi*’ – експлицитна модулација, дообјаснување и вметнувње нови зборови); *Comunque il signor Palomar non si perde d'animo...*- Во секој случај господинот Паломар не губи надеж. 8/13 (modo di dire – лексикализирана модулација); *Ma ogni tentativo di definire questo modello deve fare i conti con un'onda lunga...* - Но секој обид да се одреди тој облик мора да води сметка за долгиот бран... 8/13 (modo di dire – лексикализирана модулација); ...*facendo scorrere una cresta continua e appena affiorante.*- ...кој создава една непрекината едвај видлива највисока точка. 8/13 (Cresta (cresta dell'onda) метафора - лексикализирана модулација); ...*non turbano lo slancio uniforme di questa cresta compatta che li taglia ad angolo retto...*-... не го нарушуваат воедначениот занес на таа цврста китка на врвот која ги сече под прав агол... 8/13 (експликативна модулација, вметнување елемент за дополнување на значењето); ...*filo di vento...* - ...здивот на ветрот... 8/13 (метафора –антропоморфизација); ...*la torce fino a confonderla in una di quelle dinastie d'onde oblique...*-...го тркала и витка сè додека не се помеша со некоја од многуте династии на коси бранови, ...8/14 (лексичка празнина во македонскиот, па затоа преведувачот прибегнал кон експликативна модулација, додавање елементи, а со тоа и менување на бројот на елементи во реченицата.); ...*scorgere la vera sostanza del mondo al di là delle abitudini sensoriali e mentali?*-...ке проникне во вистинската срцевина на светот од другата страна на навиките, сетилата и разумот? 9/14 (la vera sostanza del mondo – метафора - ad hoc метафора, abitudini sensoriali e mentali- синегдоха од општо кон посебно, од генерички термин кон специфичен); *Palomar, uomo discreto...*-Паломар, по природа ненаметлив човек ... 11/16 (вметнување елемент кој го нема во оригиналниот текст – „по природа“); *Perché l'uomo che passa si sente un disturbatore...*-Затоа што минуваат се чувствува како натрапник кој ги вознемирува другите... 11/16 (синтетизирање во еден збор - минувач, а во вторитот случај имаме експликативна модулација, опишен превод и додавање на елементи); ... *il profilo della costa nella foschia...*-...контурите на брегот во ретката магла...12/17 (експликативна модулација, опишен превод); ... *il mio sguardo non*

pesasse più di che lo sguardo di un gabbiano o di un nasello.-Мојот поглед да има тежина на поглед на еден галеб или на ослиќ.12/17 (семантичко поместување одречна-потврдна форма); *Nevrastenìa, infarto, ulcere gastrica* -Нервен слом, срцев удар, чир на стомак 8/13 (Предлог превод: чир на желудник, разлика во регистар, на италијански се употребени стручните медицински термини, што е многу честа појава.); *Lo sguardo avanza fino a sfiorare la pelle tesa...* - Погледот се доближува сè додека не ја допре затегнатата кожа... 12/18 (семантичко поместување, замена на глаголот „avanzare“ (напредува, продолжува) со „avvicinare“ (се приближува, се доближува) – метонимија, замена по блискост); ... *e per un momento si tiene a mezz'aria...* -... за миг останува да лебди во воздухот... 13/18 (просторна генерализирачка модулација); *La diversa consistenza della visione...*-Нееднаква консистентност на глетката 13/18 (визија-покрива пошироко семантичко поле во однос на глетка, стеснување на значењето); *Fare dietro-front.* - Се свртува назад. 13/19 (лексикализирана модулација, затврднат израз); *A passi decisi-* Со одлучни чекори 13/19 (лексикализирана модулација, затврднат израз); *Sgombrare il campo da illusioni fuorvianti* - Да ги отстрани сите погрешни заклучоци 14/19 (испуштање на елемент и семантичко поместување на глаголот „sgombrare“ кој означува „ослободува, испразнува“ и негова замена со „отстранува“, Illazioni- различен регистар, збор кој во итал. јаз. се користи во повисок регистар); *I gusci sbattono uno nell'altro* - Оклопите се удираат еден од друг 21/28 (синегдоха - од општо кон посебно, стеснување на семантичкото поле); ...*spinge a colpi ritmici, pausati...* - ... турка со ритмички движења, со кратки застои... 21/28 („Colpo“- генерички термин со пошироко семантичко поле, синегдоха, од општо кон специфично, „pausati“ – „со кратки застои“ парафразирање); *Le zampe non fanno nessuna presa* - Со шепите нема фат. 21/28 (лексикализирана модулација, затврднат израз – „fare presa“); ... *batte il membro per terra.* -...удира со патлакот на земја. 22/29 (антономазија-„membro“ за означување кој било дел од телото, а во конкретниов случај се употребува за означување на машкиот полов орган); ... *schermaglie non delle zampe ma dei gusci...*-...борба не со шепичките туку со оклопите... 22/29 (апстрактно за конкретно, “schermaglie” е термин кој означува судар на мислења, вербален дуел, а тука е употребен за означување нешто конкретно, борба); ...*è il modo più sicuro per restare bloccata dal maschio, immobilizzata senza scampo.* -... тоа е најдобар начин мажјакот да ја запре и да ја втера во тесно од каде што не може да избега. 22/29 (премин од пасивна во активна форма, промена на ред на компонентите на реченицата, парафразирање и вметнување на нови елементи за дообјаснување –експликативна модулација); ... *li moltiplica combinandoli con gli impulsi trasmessi dalla vista ...*- ...тогаш ги умножува комбинирајќи ги со стимули кои се пренесуваат преку сетилото за вид...22/30 (антономазија); *Legami tra persona e persona...*-...помеѓу две човечки суштества...22/30 (антономазија); *Il cielo è chiaro per la luna piena.*- Месечината е полна и небото е јасно. 38/49 (вртење на гледиштето и губење на причинската врска присутна во оригиналната реченица); *Firmamento-* Небесен свод 38/49 (антономазија); *Brillare con aria di sfida* - Предизвикувачки блеска 38/49 (aria di sfida-метафора).

Од спроведената традуктолошка анализа на македонскиот превод на делото „Паломар“ од Италио Калвино, во превод на проф.д-р Радица Никодиновска дојдовме до заклучок дека модулацијата и транспозицијата се најзастапените преведувачки постапки. Зад нив следуваат транскрипцијата, заемката, калката

и на крај адаптацијата со најмал број примери. Имајќи го предвид фактот дека модулацијата и транспозицијата се две преведувачки постапки кои тешко се разграничуваат, ќе констатираме дека во бројни случаи еден ист пример може да се категоризира и како модулација и како транспозиција. Кога зборуваме за модулацијата, на лексички план, често се случува поради лексичка празнина во македонскиот јазик, да се употреби слободна модулација парафразирање, па и описен превод, а не ретко и вметнување на нови компоненти за појасно пренесување на пораката. Предничат примери за лексикализирана модулација-метонимија (фразеолошки изрази и затврднати изрази), забележани се и неколку примери со антропоморфизација. Следуваат примери со промена на број на елементите, промена во гледиштето, по нив примери со синегдоха, односно замена на еднина во множина и обратно, како и антропомазија, од род кон вид и од вид кон род. Се забележуваат и примери со промена на семантички план, примери во кои семантичкото поле на лексемата во италијанскиот јазик е потесно или пошироко за сметка на семантичкото поле на таа лексема во македонскиот јазик.

Во преводот доаѓа до израз богатиот културолошки багаж на преведувачот односно енциклопедиската компетенција која особено се истакнува во третото поглавје од книгата каде се поместени раскази во кои доминира лексика поврзана со светот на животните и на растенијата. Прагматичката еквиваленција и перлокуцискиот ефект доминираат во македонскиот превод, односно преводот успева да го постигне кај читателот истиот ефект што оригиналниот текст го поттикнува кај својот читател.

СПИСОК НА КОРИСТЕНА ЛИТЕРАТУРА:

1. A cura di Nergard, S., *La teoria della traduzione nella storia*, Bompiani, Milano, 2009
2. Calvino, I., *Palomar*, Mondanori, Milano
3. Calvino, I., *Tradurre e' il vero modo di leggere un testo*, Saggi, 1945
4. Catford, J., C., *A Linguistic Theory of Translation: an Essay in Applied Linguistics*, Oxford University Press, London, 1965
5. Diadori, P., *Teoria e tecnica della traduzione. Strategie, testi e contesti*, Le Monnier Universita'
6. Eco, U., *Dire quasi la stessa cosa: esperienze di traduzione*, Milano, Bompiani, 2003
7. Eco, U., *Interpretazione e sovrainterpretazione. Un dibattito con Richard Rorty Jonathan*
8. Faini, P., *Tradurre, Manuale teorico e pratico*, Roma 2008
9. Faini, P., *Tradurre: dalla teoria alla pratica*, Carocci, 2004
10. Garzone, G., *esperienze del tradurre: aspetti teorici e applicativi*, francoangeli. it, 2005
11. Hurtado Albir A., *La competencia traductora y su adquisicion. Un modelo holistico y dinamico*, *Perseptives: Studies in Translatology*, 7/2Edition, 1981
12. Newmark, P., *La traduzione: problem e metodi (traduzione di Flavia Frangini)*, Garzanti, Milano, 1988
13. Osimo, B., *Manuale del traduttore, Guida pratica con glossario*, Hoepli, Milano,

2011

14. Osimo, B., Traduzione e qualita', Hoepli, Milano, 2011
15. Osimo, B., Propedeutica della traduzione, Hoepli, Milano, 2001
16. Osimo, B., Traduzione e nuove tecnologie, Hoepli, Milano 2001
17. Paola, F., Tradurre. Dalla teoria alla pratica, Roma, Carocci, 2005
18. Salmon, L., Teoria della traduzione, Vallardi, Milano, 2003
19. Scarpa, F., La traduzione specializzata, Hoepli, Milano, 2001
20. Steiner, G., Bianchi, R., Béguin, R., Dopo Babele: Aspetti del linguaggio e della traduzione, Garzanti, 1995
21. Torop, P., La traduzione totale (a cura di Bruno Osimo), Logos, Modena, 2000
22. Urlych, M., Tradurre. Un approccio multidisciplinare, UTET, 1997
23. Калвино, И., Паломар, Ѓурѓа, Скопје, 2008
24. Кошка Хот, Р., Чекајќи го вистинскиот збор, статија
 - a. Никодиновска Р., Дидактика и евалуација на преведувањето од италијански јазик на македонски и обратно, Универзитет „Св. Кирил и Методиј“, Скопје, 2009
2. Никодиновска Р., Настава на италијанската фразеологија, Универзитет „Св. Кирил и Методиј“, Скопје, 2009
 - a. Никодиновска, Р., Преведувачките постапки во македонскиот превод на Хенри IV од Луиџи Пирандело
 - b. Никодиновска, Р., Интеркултурен трансфер во преведувањето низ примери од македонскиот превод на романот „Пепел“ од Марија Грација Деледа
 - c. Саржоска, А., Италијанизмите во македонскиот јазик, Универзитет „Св. Кирил и Методиј“, Скопје, 2009